

V. Visio

Visiones (= vidění) fungují ve středověké literatuře nejčastěji jako jeden z účinných prostředků, jak křesťanům připomenout dopad jejich pozemského jednání na jejich posmrtný život a jak je donutit k mravní nápravě. Ať už jsou součástí děl jiných funkcí nebo se jim dostává samostatné pozornosti, jejich cíl bývá zřetelně popsán.²⁶ Ovlivňují život středověkého člověka natolik, že není výjimkou, když se na jejich základě založí klášter nebo když se někdo rozhodne opustit laický život a svoji rodinu a vstoupí do řádu.²⁷

Vita sanctae Hildegardis pojednává o životě německé vizionářky Hildegardy z Bingen (1098–1179), zakladatelky a představené benediktinského kláštera Disibodenberg. Autory tohoto textu jsou Hildegardini současníci – Gottfried, mnich z Disibodenbergu (Godefridus, 1. kniha), a mnich Theoderich z Echternachu (Theodoricus Epternacensis, 2. a 3. kniha, předmluva). Gottfried začal psát ještě za Hildegardina života. Dílo dokončil Theoderich.²⁸ *Vita* jako celek je spíše legendistickou biografií, nicméně obsahuje popis několika Hildegardiných vidění, z nichž jedno uvádím v další ukázce.²⁹

Vita sanctae Hildegardis

Hildegardino vidění, které posílilo její zbožnost

Inde est, quod a terrenis castigabatur, sicut scriptum est: „Flagellat Deus omnem filium, quem recipit“, ut in ea meritorum auferentur merita, sicut et in subsequenti visione declaratur, quam describit ita:

26 Srov. např. vidění v antologii *Ráj, peklo a očištěc ve středověkých viděních*. Red. M. Moravová. Praha: Argo, 2011. ISBN 978-80-257-0543-8.

27 DINZELBACHER, P. *Mittelalterliche Visionsliteratur*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1989, s. 1–4.

28 FLANAGAN, S. *Hildegard of Bingen, 1098–1179. A Visionary Life*. London, New York: Routledge, 2001, s. 1. ISBN 0-415-18551-3.

29 P. Dinzeltbacher klade jako kritérium rozlišení mezi Visionen a Erscheinungen přenesení vizionáře do jiného prostoru (heslo Visio v *Lexikon des Mittelalters*. Band VIII, 1734–1735 Stuttgart, Weimar 1999; heslo Erscheinung – tamtéž Band 3. Stuttgart, Weimar 1999, 2185–2186), což je kritérium, které někdy činí zařazení textu mezi *visiones* diskutabilním, pokud se v něm o prostoru vůbec nehovoří.

[Liber II, cap.] VIII. Visio quarta:

„In lectum egritudinis quodam tempore me Deus stravit et aeriis penis totum corpus meum infudit, ita quod vene cum sanguine, caro cum livore, medulle cum ossibus in me aruerunt, velut anima mea a corpore eximi deberet. In isto strepitu triginta dies fui, ita quod ex calore aerii ignis venter meus fervebat. Unde quidam hanc egritudinem pro pena computabant. Virtus quoque spiritus mei carni mee infixata defecit, nec ex hac vita translata, nec pleniter fui in ea. Corpus etiam meum immutatum sternebatur in terram super cilicium, nec tamen vidi finem meum, cum et prelati mei, filie et proximi cum planctu magno venirent, ut meum obitum viderent.

At ego in vera visione aciem magnam angelorum humano intellectui innumerabilem per hos dies interdum vidi, qui de exercitu illo erant, qui cum Mychael contra drachonem pugnabant, et hi sustinebant, quid de me Deus fieri iuberet. Sed unus fortis ex eis clamabat ad me dicens: ‚Ei, ei, aquila, quare dormis in scientia? Surge de dubitatione! Cognosceris. O gemma, in splendore omnes aquile videbunt te, sed mundus lugebit, vita autem eterna gaudebit, et ideo aurora ad solem surge. Surge, surge, comede et bibe!‘ Mox acies tota clamabat voce sonora: ‚Vox gaudii! Nuntii siluerunt, nondum venit tempus transeundi. Puella, ergo surge!‘ Statim corpus meum et sensus mei ad presentem vitam mutabantur. Quod filie mee, que prius fleverant, cernentes de terra me levatam in lectum reposuerunt et sic pristinas vires recepi.“

(*Vita sanctae Hildegardis*. Ed. M. Klaes. Freiburg im Breisgau; Basel; Wien; Barcelona; Rom; New York: Herder, 1998, s. 148–150. ISBN 3-451-23366-5; 3-451-23376-2. Fontes christiani.)

Slovní zásoba

terrenus, a, um – pozemský; terrena – pozemské, tj. pomíjivé věci

flagello, are, avi, atum – bičovat

meritum, i, n. – zásluha

visio, onis, f. – vidění

lectus, i, m. – lůžko

egritudo = aegritudo, inis, f.

sterno, ere, stravi, stratum – povalit, strhnout

pena = poena, ae, f.

infundo, ere, fudi, fusum – vlévat

vena, ae, f. – žíla

sanguis, inis, m. – krev

medulle = medullae; medulla, ae, f. – morek

aresco, ere, arui – usychat

eximo, ere, emi, emptum – odnímat, odebírat

strepitus, us, m. – nepokoj
 calor, oris, m. – horko
 venter, tris, m. – žaludek
 ferveo, ere, ferbui, — – vřít, hořet
 computo, are, avi, atum – počítat, považovat
 deficio, ere, feci, fectum – chřádnout, nedostávat se, docházet
 planctus, us, m. – nařikání
 obitus, us, m. – smrt
 dracho = draco, onis, m. – drak
 aquila, ae, f. – orlice
 dormio, ire, ivi/ii, itum – spát, zahálet
 surgo, ere, surrexi, surrectum – vstát
 dubitatio, onis, f. – pochybování, pochybnost, nejistota
 gemma, ae, f. – drahokam
 lugeo, ere, luxi, — – truchlit
 aurora, ae, f. – červánky
 sonorus, a, um – zvučný

Pokračování zkoušky víry a Hildegardina vidění

„Penalis autem infirmitas a me pleniter non recessit, sed tantum spiritus meus de die in diem plus quam prius in me confortabatur. Nam pessimi aerii spiritus, quibus penales cruciatus hominum iniuncti sunt, penam hanc, que michi ab eis, ut Deus permisit, inferebatur, subministrabant, sicut et tortores fecerunt, qui beato Laurentio et aliis martyribus prunas apponebant; qui et ad me festinantes voce magna clamabant: ‚Seducamus istam, ut de Deo dubitet et blasphemet, cur eam tantis penis implicet.‘ Sicut enim in Iob permissione Dei factum est, quod sathan corpus eius ita percussit, quod vermibus scateret, ita aeriis ignis subintrans carnem meam consumpsit; quod et Iheremie accidit, qui dolorem suum flebiliter planxit, sed diabolus ei persuadere non potuit, quod Deum blasphemaret.

Ego vero mollis in carne, timida in mente de penis istis plurimum terrebar, sed Deus me confortavit, quod eas patienter ferebam, atque in spiritu meo dixi: ‚O, o, domine Deus, omnia, per que me tangis, bona esse scio, quoniam cuncta opera tua bona et sancta sunt, quoniam hec ab infantia mea promerui; sed tamen confido, quod animam meam in vita futura sic cruciari non permittas.‘“

(*Vita sanctae Hildegardis*. Ed. M. Klaes. Freiburg im Breisgau; Basel; Wien; Barcelona; Rom; New York: Herder, 1998, s. 150–152. ISBN 3-451-23366-5; 3-451-23376-2. Fontes christiani.)

Slovní zásoba

conforto, are – posilovat

cruciatu, us, m. – muka, trápení, útrapa

tortor, oris, m. – mučitel

martyr, yris, m. – mučedník

pruna, ae, f. – hořící uhlí

permissio, onis, f. – svolení

sathan = satan, neskl., nebo satanas, ae, m. – satan (= protivník), srov. definici Isidora ze Sevilly: „Satanas in Latino sonat adversarius sive transgressor.“³⁰

vermis, is, m. – červ

scateo, ere – hemžit se, být plný

infantia, ae, f. – dětství

30 ISIDORUS HISPALENSIS. *Etymologiarum sive Originum libri XX*. Ed. W. Lindsay. Oxonii 1911, liber 8, cap. 11, 19.